

A CLOSER LOOK AT THE ELEPHANT'S HEAD

Rama IX Art Museum Foundation มองลึก...ที่ตัวเอง

WITSANUPONG SUAYROOP

A CLOSER LOOK AT THE ELEPHANT'S HEAD

Contemporary photography
and the different cultures of Thailand

Rama IX Art Museum Foundation

WITSANUPONG SUAYROOP

Rama IX Art Museum Foundation

มองลึก...ที่ตัวเอง

ผลงานภาพถ่ายร่วมสมัย

“โครงการศิลปะการถ่ายภาพวัฒนธรรมและประเพณีในประเทศไทย”

Silpakorn University
มหาวิทยาลัยศิลปากร
Chiang Mai University
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
Srinakharinwirot University
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
Burapha University
มหาวิทยาลัยบูรพา
Thaksin University
มหาวิทยาลัยทักษิณ
Khon Kaen University
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Bandit Pattanasilpa Institute of Fine Arts
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
College of Fine Arts, Suphan Buri
วิทยาลัยช่างศิลป์ สุพรรณบุรี
Rajabhat Institute' Nakhon Ratchasima
สถาบันราชภัฏนครราชสีมา
Rajamangkara Institute of Technology
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
Chulalongkorn University
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Bangkok University
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

Rama IX Art Museum Found

DAAD

GOETHE-
INSTITUT BANGKOK

Documents of a teaching project involving 13 universities and art schools of Thailand
directed by Hans Georg Berger
Project; Photography and Cultural Traditions of Thailand

organized by Silpakorn University Art Centre, Bangkok
in collaboration with
DAAD - Deutscher Akademischer Austauschdienst
with the support of
Embassy of the Federal Republic of Germany
Embassy of France
Goethe Institut Inter Nationes

บันทึกข้อมูลทางด้านการสอนถ่ายภาพ เทคนิควิธีการและ
50 แนวความคิดการสร้างสรรค์ผลงานของนักศึกษาทางด้านภาพถ่าย
ของ 13 สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย
ในโครงการศิลปะการถ่ายภาพวัฒนธรรมและประเพณีในประเทศไทย
ควบคุมการสอนและการสร้างสรรค์ โดย Hans Georg Berger
ดำเนินการโดย หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
โดยความร่วมมือของ DAAD
และการสนับสนุนของ สถานเอกอัครราชทูตเยอรมนีประจำประเทศไทย
สถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำประเทศไทย
สถาบันวัฒนธรรมเกอเธ่ กรุงเทพฯ

คณะผู้ดำเนินการ

รองศาสตราจารย์วิโชค มุกดามณี ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกวรรณ ฤทธิไพโรจน์
Mr. Hans Georg Berger, Ms. Silke Helmerdig, Mr. Christian Caujolle

และ

ปรีศนีย์ ละอองทอง เพ็ญแข เพ็งยา นุชนาฏ ใจกล้า ยูนา ปุณวัฒน์วิทย์ คงศักดิ์ กุลกลางดอน
ประดิษฐ์ สองเมือง ปัญญา อ่วยกลาง พศุทธิ์ กรรณรัตนสูตร วรชาติ ธรรมวิจิตร ชูเกียรติ ศรีสกุล
ธนวัฒน์ กัตถุณ มัทนี วิทยาภรณ์ สัณญา ชนสิงหา อภัยวรรณ บุญลอย ภูมิ นริชชาติ กษาลอง คำจริง
ปรีวัฏฏ์ หามิตร ภัทริน ชนินทร์อารักษ์ ชัชชนก จันทกุล เด็ดเดียว เหล่าสินชัย พรรณราย ทองกุลสารวัตร
ระพี ชีวะลาโร วัชรภรณ์ ประถมรัฐ วิชฎารมณ ร่องศรีแย้ม สรพงษ์ สววิบูลย์ สิทธิเดช โรหิตะสุข
อังกูร ลังชทอง อาทิตย์ มุขพันธ์ อาทิตย์ ลิ้มพงษ์ พชร บัวงาม สุรศักดิ์ พนมวัน ณ อยุธยา
อภิบาล ศรีจันทร์สุข สายชล ธรรมเจริญ ขวัญใจ สุขก้อน ทิम्मพร รักษรงค์ จันทรจิรา โตวายุวัฒน์
ชุดิพร บุรุงโรจน์ นริสรา รณเรืองฤทธิ์ ภัทรพร เลียนพานิช สุอังคณา มุ่งชอบ ภัทรภณ ทองชาติ
วรศร ศิลพงษ์ จิตลดา หม้ออำพันธ์ วิษณุพงศ์ สวयरูป จันทนา วณิชยศุภกร วาทีนี อยู่ภิรมย์
ศิริรัตน์ สมพงษ์พัฒน์ ธวัชชัย กุลถาวรกร สหพร น้อยอยู่ ธิดา เตโชพิเชษฐวงศ์ กิตติรัตน์ สารแดง

with contributions by

Vichoke Mukdamanee, Kanokwan Rittipajroi, Hans Georg Berger
Silke Helmerdig, Christian Caujolle

and

Prussanee Laongthong, Penkhae Pengya, Nuchanart Jaiklar, Yuvana Poonwattanawit,
Kongsak Gulglangdon, Pradit Songmuang, Panya Uaiklang, Pasut Kranrattanasuit,
Worachart Tamavichin, Chukiat Srisakul, Thanawat Katanyoo, Mattanee Widhayapond,
Sanya Khansingha, Uthaiwan Boonloy, Poom Narischat, Kasalong Kumjing, Pariwat
Hamit, Pattarin Chanin-ah-rak, Chutchanok Chandakul, Daddeaw Laosinchai, Pannarai
Thongpooswan, Rapee Chevasaro, Watcharaporn Prathomrat, Wichadarom Rongsriyeam,
Sorapong Sawawiboon, Sittidech Rohitasuk, Angkul Sungthong, Arthit Mookkhan, Arthit
Limpong, Podchara Buangam, Surasak Panomvana Na Ayudthaya, Apiban Srichansuk,
Saichol Thammacharoen, Khwanchai Sukkon, Tikamporn Rucrong, Janjira Tawayuwat,
Chutiporn Boonrarungrod, Narisara Ronruangrit, Phattaraporn Leanpanit, Su-angkana
Moongchob, Putarapon Tongchat, Vorasorn Silapapong, Jitlada Mooumpun, Witsanupong
Suayroop, Chantana Wanichsupakorn, Watinee Yoopirom, Sirirat Sompongpiat, Tawatchai
Kulthavarakorn, Sahaporn Noiyo, Theda Techopichetwongsa, Kittirat Sarndang

edited by Hans Georg Berger

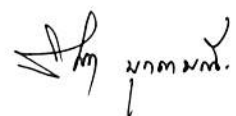
คำนำ

สืบเนื่องจากหอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้กำหนดแผนงานในการดำเนินการศึกษาวิเคราะห์งานศิลปกรรมของไทยจากงานสร้างสรรค์ในอดีตมาจนถึงงานสร้างสรรค์ในแนวศิลปะร่วมสมัยของปัจจุบัน ทั้งงานจิตรกรรม ประติมากรรม งานศิลปะตกแต่ง ศิลปะภาพพิมพ์ ศิลปะภาพถ่าย ศิลปะเครื่องปั้นดินเผา ศิลปะสื่อประสมและศิลปะการจัดวางในวิธีการต่างๆ หลากแขนงด้วยกัน ข้อมูลทางวิชาการเหล่านี้ มีประโยชน์ต่อความรู้ความเข้าใจของผู้ที่สนใจรักในงานช่าง สามารถนำไปศึกษาเพิ่มเติม และทดลองปฏิบัติได้ตามที่ต้องการ อีกทั้งในหลายแขนงวิชาสามารถนำไปเป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาฝีมือในการประกอบอาชีพได้

และจากนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดให้มีแผนงานเพื่อการพัฒนาคนและบุคลากรในชุมชนต่างๆ ที่สนใจงานช่างศิลป์และงานสร้างสรรค์ ศิลปะสมัยใหม่ โดยมีทั้งส่วนของการอบรมประชุมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้และการเผยแพร่ให้เกิดความเข้าใจไปสู่การประกอบอาชีพ และสามารถพัฒนาสิ่งที่มีอยู่ให้มีความรอบรู้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาสิ่งมีอยู่ให้สมบูรณ์ทั้งแนวความคิด รูปแบบ และคุณค่าทางศิลปะ หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากรจึงกำหนดแผนงานที่จะจัดทำหนังสือชุดงานช่างศิลปกรรมไทยและศิลปะร่วมสมัยขึ้น หนังสือดังกล่าวนี้จะเผยแพร่ให้แก่ชุมชน ประชาชน และสถาบันการศึกษา เพื่อนำไปใช้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์จริง โดยหนังสือจะมีเนื้อหาอย่างหลากหลาย

และในโครงการอบรมและประชุมเชิงปฏิบัติการการถ่ายภาพของหอศิลป์ ที่ได้ร่วมมือกับ DAAD สถาบันวัฒนธรรมเยอรมัน สถานเอกอัครราชทูตเยอรมันประจำประเทศไทย สถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำประเทศไทยและสถาบันวัฒนธรรมเกอเธ่ ได้เชิญผู้เชี่ยวชาญจากประเทศเยอรมันและฝรั่งเศส 3 คน คือคุณ Hans Georg Berger คุณ Silke Heilmerdig และคุณ Christian Caujolle มาเป็นผู้ทำการสอนและอบรมนักถ่ายภาพรุ่นเยาว์ จำนวน 50 คน จาก 13 สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยด้วยหลักสูตรต่อเนื่องเป็นเวลา 3 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2543 - 2546 ในชื่อโครงการ “ศิลปะการถ่ายภาพวัฒนธรรมและประเพณีในประเทศไทย”

บัดนี้โครงการดังกล่าวได้ดำเนินการอบรมได้ 80% คณะทำงานจึงเห็นสมควรให้รวบรวมข้อมูลการอบรมและการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสรุปและจัดพิมพ์เป็นหนังสือของงานช่างศิลปกรรมทางด้านภาพถ่าย เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจทางด้านการถ่ายภาพ และเกิดความซาบซึ้งในแนวทางการสร้างสรรค์ทางด้านวัฒนธรรม และเป็นหลักสูตรที่จะนำไปพัฒนางานวิชาการศิลปะกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ศึกษา สร้างสรรค์วิจัยสืบไป

(รองศาสตราจารย์วิโชค มุกดามณี)

ผู้อำนวยการหอศิลป์

Preface

According to the master plan of the Silpakorn University Art Centre, we have a prominent policy to implement a series of analytical studies of Thai arts focusing on masterpieces from the past up to the present, covering the disciplines of painting, sculpture, decorative arts, graphic arts, photography, ceramic arts, mixed media, and installation arts. The achievement of this study will form an immense amount of integrated knowledge of fine arts in Thailand which will be useful not only in terms of educational purposes but will also help enhance an understanding among admirers and interested people of fine arts and crafts. Similarly, this knowledge can be the foundation for further study in certain areas, for a realization in real work as well as for developing special skills needed in careers of arts and crafts.

The Thai government has launched a policy and plan regarding human resource development in communities interested in arts and crafts as well as modern and contemporary arts and has encouraged institutes of higher education to provide training programs, art workshops, professional seminars with an aim to develop the personal qualities in arts, to train people pursuing careers in arts and crafts and to improve and develop ideas, styles and the quality and value of arts and crafts. In order to serve the government policy, Silpakorn University Art Centre has initiated a project to print a series of books on 'Thai Arts and Crafts and Contemporary Arts'. This publication aims to promote a

variety of practical knowledge of arts among communities, public, art institutes and schools to be used in their study and careers.

'Contemporary Photography and the Different Cultures of Thailand' is a three-year-course (November 2000 - January 2003) organized by Silpakorn University Art Centre in collaboration with the DAAD, the Goethe Institut Bangkok and the Embassies of Germany and France in Bangkok. Three professional photographers from Germany and France, Hans Georg Berger, Silke Heilmerdig and Christian Caujolle, were invited to teach and train 50 young Thai photographers from 13 universities and art institutes from all over Thailand.

Three-quarter's of the way through the course, we have accomplished good progress with the program and are proud to present all documentation related to this course in a series of books entitled 'Contemporary photography and the different cultures of Thailand' in order to promote knowledge, understanding and appreciation of artistic photography and cultural traditions and to be used in a photography curriculum so as to enhance art education and stimulate further study and research, as well as artistic creation.

Associate Professor Vichoke Mukdamanee
Director of Silpakorn University Art Centre

โครงการ
ศิลปะการถ่ายภาพวัฒนธรรมและประเพณีในประเทศไทย
Photography and Cultural Traditions of Thailand

ระยะเวลา 2543 - 2546

Rama IX Art Museum Foundation

หน่วยงานที่รับผิดชอบ
หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
DAAD (Deutscher Akademischer Austauschdienst Bangkok) โดยความร่วมมือของ
สถาบันเกอเธ่ Goethe Institut
AFAA

Silpakorn University, Bangkok

**A closer look at the elephant's head
Contemporary photography and the different
cultures of Thailand**

Hans Georg Berger

**Opening lecture on Friday, November 24, 2000
At the Grand Hall, Silpakorn University Art
Centre, Silpakorn University, Bangkok, Thailand.**

1) Brief introduction note (5-10 minutes)

May I first express my deep-felt gratitude towards the partners of this photography project for Thailand:

- It is a great honour that the president of Silpakorn University, Professor Poot Veeraprasert, will officially open this course today. The kind and generous support by the teachers of Silpakorn, particularly from the faculty of Painting, Sculpture and Graphic Arts, some of whom are longtime friends who know my work and intentions well, is particularly precious to me. Without their encouragement, the course would never have originated.
- The Director of Silpakorn Art Center, Prof. Vichoke Mukdamanee has been an enthusiastic supporter of our project on photography. It was his idea to reach out to other universities of Thailand, and to make it a nation-wide project.
- It is a pleasure to thank for the very early and very precise help of Goethe Institute in Bangkok, and of its director, Dr. Katharina von Ruckteschell. The offices of DAAD, both in Bangkok and in Germany, help financially with the organization of our project. DAAD is today represented by Dr. Martina Heinrich, the deputy head of the Bangkok office of DAAD. My gratitude is also directed to Mr. Alexander Schönfelder, the culture attaché of the Embassy of Germany, who has kindly supported our request for support with the German government.
- There has been help as well from the French Government, who supports the lectures of Christian

Caujolle. I wish to thank M. Guy de la Chevalerie, cultural counsellor, and Mme Diane Josse, culture attaché of the Embassy of France, for this help from the French side.

- It would not be possible for me to hold this course without the generous help of the project coordinator, Prof. Kanokwan Rittiparoj, and her assistants, who will help me overcome my lack of knowledge in the Thai language during the course.
- Last but not least I wish to thank the participating Universities and Art Schools from all over Thailand for their collaboration, which I hope they will find useful and enriching in the end; I thank all the students who have presented very interesting and strongly motivated applications. We will start now in a hopefully beautiful and exciting adventure centered upon photography. I wish us all good luck with it.

Let me begin with an explication of the meaning of the course:

The course teaches a specific method of photographic documentation. It is not a course on history of photography. It is centered on the practical application of a specific method of photography which I have developed and set into practice in the context of a city (Luang Prabang, in Laos) and of a particular and unique cultural heritage (the sacred ceremonies of the town, traditional rites and festivals). We will try to apply this specific method of photographic documentation on the student's artistic and documentary projects, and we will concentrate our attention on themes concerned with the cultural traditions of Thailand. This means that the course will — for three years — encourage participating students to become themselves the organizer of a social and artistic process, which is expressed by photography. In this way, photographic techniques become part of a process of interrogation, learning and artistic creation.

Moreover, photography is used for the representation of the richness of Thai culture. To show the diversity of cultural traditions in Thailand is an important aim of the artistic endeavour.

For each student (or for groups of students) a theme will be chosen which is the basis of their work. The definition of this theme will respect the cultural background and interests of the students. Students will be encouraged to look at their personal cultural experience as a theme of artistic reflection and work.

Involved in the course at Silpakorn University are 19 universities and art schools from all over Thailand. I will be visiting these institutions and lecture there during the coming years.

This first series of lectures lasting for a week will show you examples of photographic work, and explain the concepts of "community involvement" and "social sculpture". Silke Helmerdig, Christian Caujolle and myself will lecture on different aspects of photography. There will be a workshop exhibition at the beginning of February next year of the student's work at Goethe Institut in Bangkok.

At the end of the three-year-working-process, we will set up a definite exhibition of the student work. It will be shown at Silpakorn Art Center, and in most of the participating universities all over Thailand. We will produce a book on this course, which will not only be the catalogue of the exhibition, but also a book to be used in further teaching on photography in Thailand.

If our work is good, if the exhibition is satisfactory, it will travel to Germany, and will be shown there with the help of Goethe Institute.

So the course wants to put the students' work in the center of attention. I will help them to choose and to consider the themes of their work and the work itself. I will be working as a lecturer; I will set up the exhibitions; and I will produce the final book. But I myself will not take one single photograph. The photographs at the end of our project will be exclusively those of the students of the course.

รองศาสตราจารย์วิโชค มุกดามณี ผู้อำนวยการหอศิลป์ กล่าวแนะนำ Mr. Hans Georg Berger วิทยากรในการอบรมโครงการศิลปะการถ่ายภาพร่วมสมัย และวัฒนธรรมไทย ระหว่างวันที่ 24 - 29 พฤศจิกายน 2543 ณ ห้องพระโรง หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

**A closer look at the elephant's head
Contemporary photography and the different
cultures of Thailand**

A three-year-course on photography at Silpakorn University,
Bangkok, Thailand

**Hans Georg Berger
Camera work in a community: The example of
Luang Prabang**

Photography is a rather recent phenomenon, and its recognition as a true and original form of artistic expression is even more recent. Photography traditionally depends on technical procedures based on chemical reactions; nowadays digital photography can even do without chemicals. But the basic element of photography is light – that is, one of the most mysterious, poetic and wonderful natural phenomena we can experience, and which fundamentally influences life on the earth, and our individual lives. The course will teach you how, in the tradition of Western art, dealing with the phenomenon of light has been fundamental with the western world's concept of space in general. In the early 15th century, a brilliant Italian architect living in Florence invented a wooden device with a small aperture. His name was Filippo Brunelleschi, and he was not even 27 years old. He captured the light with his device and formulated the theory for perspective pertaining to the eye. Shortly later, and again in Italy, the invention of the "camera obscura" took place. The English name of it is "pinhole camera". It was the very first for runner of what we call "camera" today. Sike Helmerdig will speak in her lecture about this very curious object, and we will show you in our course how you could yourself make beautiful and moving photographs using a dark box which does not even have a lens. There are now many famous photographers who use the pinhole camera again to make their artistic photographs. Today, photography is a vast field; there are every-day-applications of photography, which we all know and practise, and there are many ways to use photography as an artistic expression. Our course will concentrate of one example of

photography, where art, sociology, ethnology, anthropology come together to form a very modern contemporary approach to the medium, which is in a subtle but profound way always also very political.

The traditional cultures of Thailand

As a western artist speaking to students today at Silpakorn University, it is impossible not to consider and highly appreciate the extraordinary artistic experience lived here by Ajan Silpa Bhirasri, the sculptor and teacher who was the founder of this Accademy. It is remarkable how Ajan Silpa has looked with respect and admiration at Thai culture; and how he has helped to make it understood in its originality, and in its uniqueness. The meaning of our course is influenced by the approach of Ajan Silpa towards Thai tradition and Thai culture. We will try to look closely at Thai traditions in the broadest sense. We will do this as photographers. We will approach these traditions with respect, but also with the critical eye which has been so important in Ajan Silpa's teaching on art. For that we first of all have to know our subject well, we need time to understand, before we decide to make a photograph. No snapshots please! Or at least: snapshots only where we already know very well the subject! There are different cultures in Thailand, as we all know and as we all see. There is the culture of the central plain; Bangkok, Ayutthaya, Supanburi, Nakhon Pathom. There is the culture of Lan Na, and of Haripunchai; there is the culture of I-san, and the culture of the South of Thailand. There is Buddhism; there is Islam; there is Animism and Naga-Worshipping. There is the culture of the Past and there is the culture of Today. All these cultures are part of the culture of Thailand; together they form the richness of your nations cultural identity.

Now let me anticipate a question which probably has already formed in your mind. This is most important. We will not be talking about beautiful things that by gone generations have left to us – at least: not only. We will talk of Thai contemporary culture what we can observe and live today. Tradition and culture are very much present in contemporary Thailand. You are part of them; thus you will talk about your own experiences. There is your life with people of your age.

your rituals as young people. There is the special Thai way of life. There is Thai boxing. There is the village festival in which you participate when you go upcountry to see your families. All these different cultures are at the focus of our course. Your suggestions as to where to look are not only precious and most welcome; their quality is fundamental for the success of our course.

Let us turn now about my project in Luang Prabang, Laos. It is an example for you how to define, organize and realize your work.

Please look with me first at some photographs. I will first just show them to you, without any comment. Please try to understand the photographs, just looking at them. I will then talk to you about Luang Prabang and my work there; then we will look again at the same photographs, and I will give you some explanations.

การบรรยายเรื่อง แนวความคิดเรื่องชุมชนปฏิสัมพันธ์ (community involvement)

: ตัวอย่างผลงานศิลปะภาพถ่าย

“หลวงพระบาง”

โดย อาจารย์ Hans Georg Berger

ผมรู้สึกเป็นเกียรติและมีความยินดีอย่างยิ่งที่ได้มาบรรยายเรื่องศิลปะภาพถ่ายในวันนี้ ก่อนอื่นผมต้องขอขอบคุณมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ได้กรุณาเชิญผมมา ณ โอกาสนี้

การบรรยายของผมจะว่าด้วยเรื่องแนวความคิดใหม่ของการถ่ายภาพเชิงศิลปะและเชิงข้อมูล ซึ่งผมเรียกว่า “community involvement” หรือชุมชนปฏิสัมพันธ์ โดยผมจะขอเสนอผลงานศิลปะภาพถ่ายของผมที่ผมทำที่เมืองหลวงพระบาง ประเทศลาว ระหว่างปี 2537-2541 และเป็นโครงการศิลปะภาพถ่ายที่ผมใช้ทฤษฎีและวิธีการที่เรียกว่าแนวทางชุมชนปฏิสัมพันธ์ นอกจากนี้ ผมจะขอเล่าให้ฟังเกี่ยวกับโครงการอบรมหลักสูตรศิลปะการถ่ายภาพแนวร่วมสมัย ซึ่งเป็นโครงการ 3 ปี จัดโดยหอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ โดยความร่วมมือของมหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สถาบันราชภัฏนครราชสีมาและอีกหลายมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ ทั้งนี้ได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากสถาบันเกอเธ่ และ DAAD (เดอาเด) ประเทศเยอรมัน และ AFAA (เอเอฟเอเอ) ประเทศฝรั่งเศส สถานเอกอัครราชทูตเยอรมันและสถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำประเทศไทย

แนวความคิดหลักของการอบรมครั้งนี้คือแนวความคิดว่าด้วย “ชุมชนปฏิสัมพันธ์” ซึ่งผมได้คิดขึ้นและใช้ในการทำงานถ่ายภาพ พิธีกรรมและประเพณีของหลวงพระบาง ประเทศลาว แนวความคิดนี้เป็นแนวความคิดใหม่และร่วมสมัยที่ผมนำมาเป็นแนวการทำงาน

บันทึกข้อมูลภาพถ่ายที่เป็นเรื่องราวทางมานุษยวิทยา ชาติพันธุ์วิทยา และวัฒนธรรมที่ซับซ้อน และมีเป้าหมายที่จะสร้างผลงานศิลปะที่มีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะ ประชาชนในที่นี้คือสมาชิกของสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งซึ่งอาจเป็นครอบครัว หมู่บ้าน และทั้งเมืองก็ได้ โดยจะสร้างกำลังใจและสนับสนุนให้สมาชิกของกลุ่มชนที่เกี่ยวข้องในพิธีกรรมนั้นๆ มามีส่วนร่วมในการสร้างงานศิลปะและร่วมเสนอความเห็นเกี่ยวกับผลงานที่เสร็จสมบูรณ์ออกมาด้วยกัน ผู้เป็นต้นคิดแนวศิลปะนี้คือ โจเซฟ บอยส์ (Joseph Beuys) ศิลปินผู้มีความสำคัญที่สุดคนหนึ่งของเยอรมัน บอยส์สร้างผลงานประติมากรรมที่เขาเรียกว่าเป็น social sculpture (หรือประติมากรรมสะท้อนสังคม) ผมได้นำความคิดนี้มาประยุกต์ให้เข้ากับสุนทรียศาสตร์ เงื่อนไขและองค์ประกอบของศิลปะการถ่ายภาพ

การนำแนวความคิดของบอยส์มาใช้ในบริบททางศิลปะการถ่ายภาพเป็นเรื่องใหม่และไม่เคยมีใครทำมาก่อน ผมได้ทดลองทำเป็นครั้งแรกโดยกำหนดขอบเขตของโครงการที่ใหญ่มากคือการทำข้อมูลเทศกาลและพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ของเมืองแห่งหนึ่งทางภาคเหนือของประเทศลาว คือหลวงพระบาง โครงการนี้ใช้เวลาจนถึง 5 ปี เมื่อโครงการสิ้นสุดลงได้มีการจัดนิทรรศการศิลปะภาพถ่ายอย่างยิ่งใหญ่หลายครั้งรวมทั้งนิทรรศการซึ่งจัดที่หอศิลป์แห่งชาติ ถนนเจ้าฟ้าด้วย มีการผลิตสิ่งพิมพ์เนื่องด้วยนิทรรศการมากมายและจัดทำตำราแบบเรียนสำหรับนักศึกษาในประเทศลาวด้วยขณะนี้เราได้นำวิธีการที่เรียกว่า “Community Involvement” มาใช้ในบริบทใหม่ คือในการเรียนการสอน โดยมีนักศึกษาจากมหาวิทยาลัย วิทยาลัยและสถาบันศิลปะ 19 แห่งทั่วประเทศไทยมาเรียนในชั้นเรียนที่จัดขึ้นโดยหอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ เราได้ตัดสินใจที่จะใช้ชื่อของโครงการศิลปะภาพถ่ายในประเทศไทยว่า “A closer look at the elephant's head” คือการเพ่งดูประเทศไทยของเรานั้นเอง ความคิดนี้เกิดจากการมองดู

แผนที่ภูมิศาสตร์ประเทศไทยมีรูปร่างเหมือนหัวช้างและวงช้างคือดินแดนภาคใต้ของไทย หูช้างคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือและตรงหัวโหนกของช้างคือภาคเหนือเป็นต้น เรากำลังพินิจดูวัฒนธรรมอันหลากหลายในประเทศไทยโดยผ่านโครงการเดียวของนักศึกษาแต่ละคน และนี่จะเป็นครั้งแรกที่มีการนำทฤษฎีและแนวความคิดเรื่องชุมชนปฏิสัมพันธ์ หรือ community involvement มาใช้ในบริบทการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย

หลักสูตรที่จัดที่หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากรนี้เป็นการสอนกลวิธีเฉพาะในการสร้างสรรค์ข้อมูลภาพถ่าย ไม่ใช่เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์การถ่ายภาพ แต่จะเน้นการสอนกลวิธีของศิลปะการถ่ายภาพเฉพาะทางที่นำมาประยุกต์ใช้ได้จริง กลวิธีนี้ได้พัฒนาขึ้นและลงมือปฏิบัติมาแล้วในบริบทของเมืองแห่งหนึ่ง คือ หลวงพระบาง ประเทศลาว โดยกำหนดขอบเขตการทำงานอยู่ในหัวข้อมรดกทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ การประกอบพิธีอันศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพระบาง พิธีกรรมเนื่องประเพณีและเทศกาลต่างๆ หลักสูตรนี้ใช้เวลาศึกษาจริง 3 ปี เน้นการสอนให้นักศึกษาที่ร่วมโครงการเป็นผู้สร้างและกำหนดกระบวนการทางศิลปะและกระบวนการทางสังคมด้วยตัวของเขาเองและถ่ายทอดออกมาโดยใช้ศิลปะการถ่ายภาพเป็นสื่อ ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้เองจึงทำให้เทคนิคการถ่ายภาพกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตั้งคำถามหาคำตอบ การเรียนรู้ และการสร้างสรรค์ศิลปะ ศิลปะการถ่ายภาพจึงถือว่าเป็นเสมือนกระบวนการทางสังคมด้วยเหตุฉะนี้

นอกจากนี้หลักสูตรนี้ยังมุ่งที่จะนำศิลปะการถ่ายภาพเข้ามานำเสนอความงามและความพร้อมทางวัฒนธรรมของไทย การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะนี้มีเป้าหมายที่จะแสดงความหลากหลายของประเพณีวัฒนธรรมในประเทศไทย นักศึกษาแต่ละคนจะเป็นผู้เลือกหัวข้อในการทำงานเอง นิยามของเรื่องราวใดๆ ที่นักศึกษาจะนำเสนอจะมาจากภูมิหลังทางวัฒนธรรมและความสนใจของนักศึกษาผู้นั้น ในที่นี้อาจารย์จะเน้นให้นักศึกษาได้มองประสบการณ์

ทางวัฒนธรรมที่ตนเองประสบมาจริงๆ แล้วนำมาสร้างเป็นแนวเรื่องในการทำงานศิลปะและผลงานภาพถ่าย ในขณะเดียวกันเราก็วางเป้าหมายที่จะเสนอวัฒนธรรมพื้นบ้านของประเทศไทยในปัจจุบันในมุมมองกว้างด้วย

เมื่อกระบวนการทำงานศิลปะเป็นเวลาสามปีสำเร็จลง เราจะมีนิทรรศการผลงานนักศึกษาชั้น งานนิทรรศการครั้งใหญ่นี้จะจัดแสดงที่หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ และหลังจากนั้นจะสัญจรไปยังมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการเกือบทุกแห่งในประเทศไทย เราจะมีจัดทำหนังสือเกี่ยวกับหลักสูตรนี้ซึ่งจะมีใช่เป็นเพียงคู่มือของงานนิทรรศการ แต่จะเป็นตำราที่ใช้ในการสอนศิลปะการถ่ายภาพในประเทศไทยต่อไป ถ้าผลงานที่ออกมาดีและถ้าการจัดนิทรรศการเป็นที่น่าพอใจ เราจะนำไปจัดแสดงที่ประเทศเยอรมัน มีโอกาสสูงมากที่จะได้แสดงที่เบอร์ลินโดยความช่วยเหลือของสถาบันเกอเธ่ และนี่จะเป็นโอกาสสำคัญที่ชาวตะวันตกจะได้หันมามองผลงานของนักถ่ายภาพร่วมสมัยที่เป็นเยาวชนไทยและวิสัยทัศน์ของพวกเขาที่มีต่อวัฒนธรรมของชาติเขาเอง

ดังนั้นหลักสูตรนี้จึงต้องการที่จะให้นักศึกษาได้ทำงานตามความสนใจของตน ผมจะช่วยนักศึกษาเลือกและพิจารณาหัวข้อเรื่องของการทำงานและเลือกตัวผลงานด้วย ผมจะเป็นผู้บรรยาย ผมจะเป็นผู้จัดนิทรรศการทั้งหมด และผมจะเป็นผู้ทำหนังสือแสดงผลงานภาพถ่ายของทุกคน แต่ผมจะไม่ถ่ายภาพแม้แต่ภาพเดียว ผลงานภาพถ่ายที่จะแสดงเมื่อสิ้นสุดโครงการจะเป็นผลงานของนักศึกษาที่อยู่ในหลักสูตรนี้เท่านั้น

การถ่ายภาพเป็นปรากฏการณ์ที่เพิ่งปรากฏขึ้นมาไม่นาน และกว่าที่จะมีการยอมรับว่าการถ่ายภาพเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่มีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวก็เพิ่งจะมีมาภายหลังเมื่อไม่นานมานี้เอง ศิลปะการถ่ายภาพแต่เดิมนั้นขึ้นอยู่กับขั้นตอนทางเทคนิคที่กำหนดโดยปฏิกิริยาทางเคมี ปัจจุบันการถ่ายภาพโดยระบบดิจิตอลสามารถทำได้โดยไม่ต้องใช้สารเคมีใดๆ ด้วยซ้ำไป แต่องค์ประกอบพื้นฐาน